

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2015

I. Wstęp

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, z 2009 r. Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 28. poz. 146 oraz Nr 125, póź. 842) przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne.

Rodzaje przemocy

Istnieje wiele definicji przemocy, jedną z najbardziej podstawowych jest definicja Światowej Organizacji Zdrowia, która mówi, że: „Przemoc to celowe użycie siły fizycznej, zagrażające lub rzeczywiste, przeciwko sobie, komuś innemu lub przeciwko grupie lub społeczności, co powoduje lub jest prawdopodobne, że spowoduje zranienie, fizyczne uszkodzenie, śmierć, ból psychologiczny, zaburzenia w rozwoju lub depryzację”.¹

W definicji **Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

Jest intencjonalna - przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.

Siły są nierówne - w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy.

Narusza prawa i dobra osobiste - sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).

Powoduje cierpienie i ból - sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.²

Typologia przemocy wg Jerzy Mellibrudy:.

---

¹ J. Knie- Górna „Miłość mierzona pasem”, PARPA, Warszawa 2002, s.8

² M. Jankowska-Stawicka, M. Korzeniewska „Niezbędnik wolontariusza - zanim zaczniesz pomagać. Poradnik dla osób pomagających osobom pokrzywdzonym w wyniku przemocy domowej” Wydanie Social Danish Initiative Fund przy Ambasadzie Danii. Broszura wydana w ramach programu Razem Przeciw Przemocy - Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej Wobec Kobiet, Dzieci, Osób Niepełnosprawnych (Psychicznie I Fizycznie) Oraz Osób W Podeszłym Wieku Obejmujący Obszar Wschodniej I Centralnej Polski Warszawa 2006, s.8.

„**Przemoc gorąca** - charakteryzuje się złością, gniewem, furią, agresją oraz różnego rodzaju formami ekspresji: krzyki, rękoczynny, impulsywny zachowanie, gwałtowne zadawanie bólu. U jej podstaw leży furia, która rodzi się z niemocy i frustracji. W jej wyniku dochodzi do utraty kontroli emocjonalnej i kontroli nad zachowaniem. Przemoc gorąca jest najłatwiej zauważalna i najbardziej spektakularna. Pojawia się nagle i stosunkowo szybko znika.

Przemoc chłodna - najistotniejszy w tego rodzaju przemocy jest cel, który sprawca chce osiągnąć. Chłodna przemoc to realizacja celu, często uważa się ją za usprawiedliwioną. Wyłania się ona z działań podejmowanych z pewną premedytacją. Bardzo często te działania mają pozytywne cele: przestrzeganie pewnych reguł, realizowanie jakiejś filozofii, wiary, ideologii, czyjeś dobro.

Przemoc symboliczna - prowadzi do uznania kultury istniejącej jako jedynej, odrzuca wzory zachowania wyniesione z domu - odbiegające od panującej kultury. Jest to przekaz wzorów, zachowań, znaków i symboli kultury z narzuceniem ich znaczeń i interpretacji.

Przemoc interpersonalna - jest odczuwalna i postrzegana przez podmiot jako czynność użycia przeważającej siły fizycznej, bądź jako agresja psychiczna, czy wreszcie jako stan zależności. Realizacja elementarnych potrzeb i interesów zależy od podporządkowania się innemu podmiotowi.

Przemoc strukturalna - jest przeciwieństwem przemocy bezpośredniej, nie musi zawierać fizycznego ataku, zamiaru fizycznej napaści czy psychicznego zranienia. Przemoc strukturalna jest często odbierana jako coś naturalnego. Znajduje się w strukturach społecznych, politycznych, kulturowych.

Przemoc aksamitna - polega na przedawkowaniu miłości oraz nadopiekuńczości.”³

Klasyfikacja rodzajów przemocy zawarta w formularzach „Niebieskiej Karty”:

Przemoc fizyczna: bicie, kopanie, ciągnięcie za włosy, popychanie, odpychanie duszenie, wykręcanie rąk, przypalanie, opluwanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, drapanie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy, świadome stworzenie niebezpiecznych sytuacji, stanowiących zagrożenie fizyczne (np. szybka jazda samochodem). Przemoc fizyczna powoduje uszkodzenia ciała: rany, siniaki, otarcia, krwiaki, złamania, uszkodzenia narządów wewnętrznych, a nawet śmierć. To także przymuszanie do współżycia przy użyciu siły fizycznej. Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem, niosącym ryzyko uszkodzenia ciała, niezależnie czy do tego dochodzi.

---

³ J. Mellibruda „Kategorie przemocy w rodzinie” – broszura edukacyjna dla pomagaczy, PARPA, Warszawa 2000

Przemoc psychiczna: izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, izolowanie od rodziny, znajomych zabranianie korzystania z telefonu, samochodu, itd. zakaz opuszczania domu,), wmawianie choroby psychicznej, poniżanie, grożenie użyciem przemocy fizycznej czy porzuceniem, musztrowanie, a także bycie świadkiem przemocy, wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (ciągłe obrzucanie obelgami, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp. Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby, zastraszanie, emocjonalne wykorzystywanie, za które uważa się oskarżanie, obwinianie i manipulowaniem poczuciem winy, odmawianie współżycia seksualnego, oskarżenie o spowodowanie przemocy, zaprzeczenie i minimalizowanie przemocy, wykorzystywanie dzieci do sprawowania kontroli, np. wzbudzenie poczucia winy za domniemane nie wywiązywanie się z roli rodzicielskiej, porywanie dzieci i przetrzymywanie ich, groźby pozbawienia władzy rodzicielskiej, wrogie nastawienie dzieci wobec rodzica, wykorzystywanie pozycji np. mężczyzny, np. traktowanie partnerki jako „służącej”, podejmowanie ważnych decyzji bez równego udziału drugiej osoby, sztywne definiowanie ról mężczyzny i kobiety. Przemoc psychiczna może też polegać na niszczeniu przedmiotów, mających jakąś wartość dla ofiary i celowej agresji wobec ulubionych zwierząt domowych

Przemoc ekonomiczna: wydzielanie pieniędzy na zakupy, zmuszanie by partner za każdym razem prosił o pieniądze, zabieranie pieniędzy, odbieranie zarobionych pieniędzy, skrupulatne rozliczanie, zabranianie podjęcia pracy lub zmuszanie do rezygnacji z pracy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, itp.

Przemoc seksualna: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, itp. Przemoc seksualna polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania o jej zgodę lub gdy obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły fizycznej, ale także na groźbach użycia siły lub emocjonalnym szantażu. Do przemocy seksualnej zalicza się: gwałt, stosunek analny, oralny wbrew woli partnera/ki, filmowanie podczas seksualnej aktywności, rozbieranie z użyciem siły, pozwolenie, aby inni patrzyli na akt seksualny, zmuszanie do oglądania fotografii lub filmów pornograficznych lub używanie przedmiotów, które są wprowadzone do pochwy lub odbytu i inne.

Zaniechanie w opiece w stosunku do osób, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować, w tym dzieci i osób starszych oraz osób niepełnosprawnych. To również izolowanie od świata osób chorych psychicznie i opóźnionych w rozwoju. Zaniechane mogą być podstawowe potrzeby, jak jedzenie i ubranie oraz potrzeby emocjonalne czy poznawcze.⁴

---

⁴ M. Jankowska-Stawicka, M. Korzeniewska „Niezbędnik wolontariusza - zanim zaczniesz pomagać. Poradnik dla osób pomagających osobom pokrzywdzonym w wyniku przemocy domowej” Wydanie Social Danish Initiative Fund przy Ambasadzie Danii. Broszura wydana w ramach programu RAZEM PRZECIWIW PRZEMOCY - program przeciwdziałania przemocy domowej wobec kobiet, dzieci, osób

Cykle przemocy

Kolejnym bardzo ważnym elementem przy omawianiu zjawiska przemocy w rodzinie jest opisany przez L. Walker cykl przemocy. Wykazała ona w swoich badaniach, że związki, w których ofiary doświadczają przemocy fizycznej ze strony swoich partnerów, przechodzą przez trzy fazy powtarzającego się cyklu.

Faza narastania napięcia - w fazie pierwszej narasta napięcie i agresywność sprawcy. Epizody problematyczne wywołują silne reakcje emocjonalne sprawcy, który wszczyna awantury, zaczyna więcej pić, prowokuje kłótnie i staje się coraz bardziej niebezpieczny. Ofiara stara się opanować sytuację, oddalić zagrożenie. Często zaczynają się pojawiać u niej różne dolegliwości fizyczne, bóle żołądka i głowy, bezsenność oraz utrata apetytu, niejednokrotnie towarzyszą temu symptomy apatii lub silnego niepokoju.

Faza gwałtownej przemocy - jest eskalacją skumulowanych emocji. Z mało istotnych powodów dochodzi do ataku agresji i rozładowania złości przez sprawcę. Ofiara jest ranna fizycznie i psychicznie, znajduje się w stanie szoku. Stara się uspokoić sprawcę i ochronić siebie. Odczuwa przerażenie, złość, bezradność i wstyd, traci ochotę do życia.

Faza "miodowego miesiąca" - jest to ostatnia zamykająca cykl faza. Po akcie ostrej agresji i przemocy, gdy sprawca wyładował już swą złość, zaczyna sobie zdawać sprawę z tego, co zrobił, nagle staje się inną osobą. Stara się znaleźć jakieś wytłumaczenie i usprawiedliwienie. Przeżywa poczucie winy, okazuje skruchę, przeprasza i obiecuje, że to się już nie powtórzy. Zaczyna okazywać ciepło i miłość. Sprawca zachowuje się tak jak na początku związku. Ofiara zaczyna wierzyć, że sprawca się zmienił i że przemoc była jedynie wyjątkowym incydentem, który już nigdy się nie powtórzy.

Faza "miodowego miesiąca" - jest tylko przemijającym okresem i wkrótce rozpoczyna się ponownie faza narastania napięcia, cykl zaczyna się od nowa. Przemoc w następnym cyklu na ogół jest bardziej gwałtowna i dłuższa, a chwile ulgi coraz krótsze. Doświadczenia miodowej fazy demobilizują ofiarę i utrwalają u sprawcy poczucie bezkarności oraz nadzieję, że następnym razem znowu sobie jakoś poradzi i uzyska przebaczenie.⁵

Podstawy prawne

Punktem wyjścia do rozpoczęcia omówienia podstaw prawnych, jest arbitralny i holistyczny akt prawny ubiegłego stulecia - pakt o prawach człowieka, według którego każdy człowiek ma niezawisłe prawo do życia i swobodnego rozwoju. Każde państwo zobowiązane jest do podejmowania wszelkich możliwych działań, które mają na celu przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet. Przemoc nie tylko wprost narusza prawo kobiet do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego, ale również ogranicza i uniemożliwia kobietom

---

niepełnosprawnych (psychicznie i fizycznie) oraz osób w podeszłym wieku obejmujący obszar wschodniej i centralnej Polski Warszawa 2006, s.3.

⁵ W. Badura- Madej, A. Dobrzyńska- Esterhazy, „Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia.” Wyd. Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2000, s.26

korzystanie z innych praw i wolności, które im przysługują. W deklaracji uznano, że przemoc wobec kobiet jest przejawem historycznej nierówności kobiet i podstawowym mechanizmem społecznym, przy pomocy którego kobiety są zmuszane do podległości wobec mężczyzn. Deklaracja definiuje „przemoc wobec kobiet” jako wszelki akt przemocy związany z faktem przynależności danej osoby do określonej płci, rezultatem takiego aktu przemocy jest, lub może być, fizyczna, seksualna lub psychiczna krzywda lub cierpienie kobiet, włącznie z groźbą popełnienia takich czynów, wymuszeniem lub arbitralnym pozbawieniem wolności, niezależnie od tego czy czyny te mają miejsce w życiu publicznym czy prywatnym.

Kolejnym aktem dającym podwaliny do prawnych podstaw przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Pekińska Platforma Działania. W tekście Platformy wskazane jest 12 obszarów, w których należy podjąć natychmiastowe działania na rzecz wyeliminowania przejawów nierówności kobiet i mężczyzn. Dokument ten stanowi iż „przemoc wobec kobiet stanowi barierę na drodze do osiągnięcia równości, rozwoju i pokoju. Przemoc wobec kobiet narusza, ogranicza lub uniemożliwia kobietom korzystanie z przysługujących im praw człowieka i podstawowych wolności.

Polska, będąc członkiem Organizacji Narodów Zjednoczonych i Rady Europy podpisała i ratyfikowała większość z najważniejszych dokumentów dotyczących praw człowieka. Jest także członkiem Międzynarodowej Organizacji Pracy i ratyfikowała podstawowe konwencje MOP, które zakazują m.in. dyskryminacji ze względu na płeć w miejscu pracy.

Międzynarodowe dokumenty uznane lub ratyfikowane przez Polskę:

- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (1948) – 1948
- Międzynarodowy Pakt Praw Osobistych i Politycznych (1966) –ratyfikowany w 1977
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (1966) – 1977
- Protokół Fakultatywny do MPPOiP – dot. Komitetu Praw Człowieka (1966) – 1991
- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (1979) – 1980
- Konwencja nr 100 Międzynarodowej Organizacji Pracy w sprawie równego wynagrodzenia (1951) – 1954
- Konwencja nr 111 Międzynarodowej Organizacji Pracy w sprawie dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu (1958) –1961

Bazując na tych aktach prawnych stworzone zostały przepisy wewnątrz krajowe regulujące kwestię przemocy domowej.

Polski kodeks karny zawiera osobny rozdział dotyczący przestępstw przeciwko rodzinie i opiece. Jednym z przestępstw opisanych w tym rozdziale jest przestępstwo znęcania się nad rodziną - art. 207 kodeksu karnego. Zgodnie z tym artykułem, w przypadku uznania sprawcy

winnym znęcania się nad osobą bliską, może zostać orzeczona kara do 5 lat więzienia lub nawet 10, gdy sprawca był szczególnie okrutny.

Art. 207 kodeksu karnego mówi, że:

§ 1 Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2 Jeśli czyn określony w § 1 popełniony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§ 3 Jeśli następstwem czynu określonego w § 1 lub § 2 jest targnięcie pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12 lat.

Przestępstwo opisane w art. 207 musi spełniać warunek wielokrotności czynu (akty przemocy powtarzają się), tzn. że sprawca bił czy znęcał się wiele razy w ciągu jakiegoś czasu (kilku miesięcy, lat) i są na to dowody. Przestępstwo to ścigane jest z urzędu.

W przypadku nieudokumentowanej przemocy, lub jednorazowego aktu agresji odpowiednio stosuje się art. 156 i 157 kodeksu karnego (opisują przestępstwa polegające na ciężkim uszkodzeniu ciała). Czyn ten może być zakwalifikowany jako uszczerbek na zdrowiu lub rozstrój zdrowia. W tym wypadku osoba pokrzywdzona musi zgłosić wniosek o ściganie (jest to przestępstwo ścigane na wniosek).

Art. 197 kodeksu karnego definiuje przestępstwo zgwałcenia.

§ 1 Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2 Jeśli sprawca, w sposób określony w § 1, doprowadza inną osobę do poddania się innej czynności seksualnej albo wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3 Jeśli sprawca dopuszcza się zgwałcenia w § 1 lub § 2, działając ze szczególnym okrucieństwem lub wspólnie z inną osobą, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12 lat.

O popełnieniu przestępstwa, jakim jest przemoc domowa powinny być zawiadomione organy ścigania, to jest policja i prokuratura.

Poza kodeksem karnym podstawy do przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Polsce wskazują ustawy:

-Ustawa z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (DZ.U. 1982 nr 35 poz. 230 tj. z póź zm.)

-Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (DZ.U. nr 180 poz 1493)

-Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (DZ. U. nr 179 poz. 1485 z póź. zm.)

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.),

Pierwszym rzeczywistym aktem prawnym regulującym system przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest uchwalona 29 lipca 2005 r. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Ustawa ta nakłada obowiązek na powiaty i gminy do tworzenia i prowadzenia Ośrodków Interwencji Kryzysowej, Ośrodków Wsparcia, Gminnych Ośrodków Wsparcia, oraz Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia. Reguluje ona też i wskazuje środki finansowania, po raz pierwszy też uregulowana została sprawa terapii osób stosujących przemoc w rodzinie. Ustawodawca nakazuje prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.

Kolejnym regulującym aktem był wprowadzony Uchwałą Rady Ministrów dnia 25 września 2006 r., na podstawie art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006 – 2016. w programie tym zawarte są działania poszczególnych służb, rozwój sieci ośrodków wsparcia, kampanie społeczne, oraz wytyczne do realizacji programów korekcyjno- edukacyjnych. Powstanie obydwu tych aktów prawnych, było bardzo ważne z punktu widzenia przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Są to pierwsze akty w pełni regulujące działania, wskazujące realizatorów oraz środki do poszczególnych zadań.

Dnia 1 sierpnia 2010 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw ([Dz. U. Nr 125, poz. 842](#)).Celem nowelizacji był rozwój profilaktyki jako formy działań zapobiegających zjawisku przemocy w rodzinie, zmiana świadomości społeczeństwa, skuteczna ochrona ofiar przemocy, w tym w szczególności dzieci, stworzenie mechanizmów ułatwiających izolację sprawców od ofiar oraz zmiana postaw osób stosujących przemoc w rodzinie. Nowelizacją rozszerzono formy pomocy udzielanej bezpłatnie ofiarom przemocy w rodzinie. Wprowadzono m.in. możliwość bezpłatnego poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego, rodzinnego, oraz badania lekarskiego dla ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała oraz wydania zaświadczenia lekarskiego. Dodatkowo, zgodnie z nowelizacją, na Powiat nałożono nowe obowiązki związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz ochroną jej ofiar. Powiat, w zakresie swoich zadań własnych, zobowiązany jest w szczególności opracować i realizować powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie; opracować i realizować programy służące działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie; zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsce w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej. Z kolei zadaniami z zakresu administracji rządowej wykonywanymi przez powiat będą: tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy

w rodzinie oraz opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-educacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Te zadania będą finansowane z budżetu państwa.

Wprowadzono również zapis, zgodnie z którym w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny. W takiej sytuacji, pracownik socjalny ma prawo umieścić dziecko u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, czy też w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej. Decyzję o odebraniu dziecka pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, lub ratownikiem medycznym bądź pielęgniarką. W przypadku odebrania dziecka, nowelizacja nakłada na pracownika socjalnego obowiązek niezwłocznego (nie później niż w ciągu 24 godzin) powiadomienia sądu opiekuńczego. Nowelizacja wprowadziła zmiany także w ustawie Kodeks rodzinny i opiekuńczy, przewidujące zakaz stosowania kar cielesnych przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę nad małoletnim. Wprowadzenie powyższego zakazu ma na celu zmianę postawy społeczeństwa i wskazanie innych metod wychowawczych, co w połączeniu z odpowiednimi przepisami m.in. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, powinno doprowadzić do większej ochrony dzieci.

Podstawy prawne Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015.

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie - Dz. U. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu w rodzinie oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. Nr 125 poz. 842.
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi /tekst jednolity – Dz. U. z 2007 r. Nr 70 poz. 473 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej tekst jednolity – Dz. U. z 2009 r. Nr 175 poz. 1362, z późn. zm.
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - Uchwała Rady Ministrów Nr 162/2006 z dnia 25 września 2006 r.

Udzielanie pomocy

Procedura Niebieska Karta

Zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieska Karta” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Procedura NK obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji

rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Policjant podejmuje czynności w ramach „Niebieskiej Karty” w przypadku:

- przeprowadzenia interwencji domowej w sytuacji stwierdzenia przemocy w rodzinie, podstawą interwencji jest :
  - polecenie wydane przez dyżurnego jednostki organizacyjnej Policji;
  - polecenie wydane przez inną upoważnioną osobę;
  - inicjatywa własna wynikająca z dokonanych ustaleń;
- podczas innych czynności, w trakcie których uzyskał informacje o istnieniu przemocy w rodzinie.

Podczas przeprowadzania interwencji domowej wobec przemocy w rodzinie policjant ma obowiązek

- podjęcia niezbędnych czynności zapewniających ochronę życia, zdrowia i mienia osób będących ofiarami przemocy;
- poinformowania osób pokrzywdzonych o przysługujących im prawach – wręczenie informacji dla ofiar przemocy w rodzinie (tzw. karta B);
- rejestracji zdarzenia – sporządzenie notatki urzędowej o przemocy w rodzinie tzw. karta A;
- pouczenia sprawcy

Policja po interwencji

- przekazuje informację dzielnicowemu (wypełnioną kartę A);
- dzielnicowy zakłada teczkę zagadnieniową;
- kontakt dzielnicowego ze służbami społecznymi;
- kontakt dzielnicowego z rodziną (nie później niż 7 dni od daty otrzymania dokumentacji);
- kontakty z rodziną (co najmniej raz w miesiącu)

Pomoc społeczna i inne służby

- informacja z policji, informacja własna, wywiad środowiskowy, inne źródła;
- kontakt z dzielnicowym;
- przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, diagnoza sytuacji w rodzinie;

- poinformowanie osób pokrzywdzonych o przysługujących im prawach i możliwościach uzyskania pomocy;
- interwencja lub pomoc psychologiczna wobec osoby stosującej przemoc.

Następnie

- wspólna wizyta dzielnicowego i pracownika socjalnego w domu rodziny objętej NK;
- opracowanie planu pomocy;
- uruchomienie lokalnego systemu wsparcia (pomoc psychologiczna, służba zdrowia, pedagog szkolny, pomoc społeczna, GKRPA, prokuratura, sąd).

Jeśli sprawca nie wywiązuje się z nałożonych na niego zobowiązań (np. nadal bije, nie płaci na dzieci) - narusza warunki zawieszenia kary, wtedy sąd może zarządzić wykonanie kary.

Zapewnienie schronienia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie

Zgodnie z obowiązującą nowelizacją Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na jednostki samorządu terytorialnego – gminy i powiaty nałożony został obowiązek udzielenia wsparcia oraz zapewnienia osobom doświadczającym przemocy miejsc w ośrodkach wsparcia.

Na terenie województwa opolskiego osoby doświadczające przemocy schronienie mogą uzyskać przede wszystkim w specjalistycznych ośrodkach wsparcia:

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie ul. Małopolska 20 a, 45-301 Opole Tel. 077 455 63 90 do 92, Fax: 077 455 63 91, E-mail: sow.mopr.opole@wp.pl

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, ul. Skarbowa 447 – 200 Kędzierzyn Koźle Tel. (077) 48 10 282

Schronienia udzielają również:

Dom Matki i Dziecka - jednostka Diecezjalnej Fundacji Obrony Życia, ul. Masłowskiego 1, 45-532 Opole - Grudzice, Tel. 077 442-04-22 tel./fax. 077 454-07-60, E-mail: dommatki@dfoz.pl

Monar - Markot Dom Samotnych Matek z Dziećmi, Zopowy, ul. Zamkowa 1, 48-100 Głubczyce tel. 077 485 98 00

II. Diagnoza sytuacji

1. Dane statystyczne

Wedle wyników badań z 2007r., przeprowadzonych przez CNS OBOP na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej - kiedykolwiek, jakiegokolwiek formy przemocy ze strony członka rodziny doświadczył więcej niż co trzeci Polak (36%). Najczęściej doświadczaną przez Polaków formą przemocy jest przemoc psychiczna (31%). Rzadziej badani doświadczali przemocy fizycznej (17%), ekonomicznej (8%) oraz seksualnej (3%).

Według raportu „krzywdzenie dzieci w Polsce” 44% Polaków zna w swoim otoczeniu, w sąsiedztwie - przynajmniej jedną rodzinę, o której słyszało lub wie, że dochodzi w niej do przemocy wobec dzieci, podczas gdy 56% społeczeństwa nie zna takiej rodziny. Ponadto blisko 1/3 ankietowanych (31%) ma w swoim otoczeniu przynajmniej jedną rodzinę w której wie, że wobec dzieci stosowana jest tam przemoc psychiczna, tyle samo respondentów twierdzi, że zna przynajmniej jedną rodzinę, w której stosuje się przemoc fizyczną, 17% Polaków słyszało o rodzinie, w której stosowana jest przemoc ekonomiczna, a 5% potrafi wskazać w swojej okolicy rodzinę, o której słyszał lub wie, że dzieci są tam wykorzystywane seksualnie.⁶

Na terenie powiatu prudnickiego przemoc w rodzinie występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często łączy się problemem używania substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu, nie medycznie przyjmowanych leków, czy narkotyków. Przypadki przemocy zdarzają się przeważnie w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny.

W sprawach dotyczących przemocy zwrócono się o dane statystyczne do działających na terenie powiatu służb, instytucji i organizacji, które w przedmiocie swojej działalności realizują zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół Kuratorskiej Służby Sadowej ds. Dorosłych przy Sadzie Rejonowym w Prudniku wykazał, że w 2010r. prowadzonych było 41 spraw dozorowych dotyczących znęcania się nad najbliższymi. Byli to skazani z art.207 kk.

Prokuratura Rejonowa w 2010 odnotowała 80 postępowań o przestępstwo z art. 207§1kk- zastosowano 20 dozorów i 3 areszty. W 45 sprawach został skierowany akt oskarżenia do sądu, 19 spraw zostało umorzonych, natomiast w 15 sprawach prokurator odmówił wszczęcia dochodzenia. O przestępstwa z art.190 prowadzono 29 postępowań, w 14 sprawach skierowano akt oskarżenia do sądu, w 1 sprawie skierowano wniosek o umorzenie, prokuratura w 10 sprawach wydała postanowienie o umorzeniu, natomiast w 2 sprawach prokuratura.

Statystyki Komendy Powiatowej Policji w Prudniku dotyczące przemocy w rodzinie wskazują, że funkcjonariusze policji w 2010r założyli 125 niebieskich kart, w tym 85 na terenie miejskim. Pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie było 167 osób w tym 119 kobiet, 23 mężczyzn, 25 osób małoletnich. Sprawców przemocy w rodzinie było 125 osób, w tym 4 kobiety, 120 mężczyzn oraz 1 osoba nieletnia. 91 sprawców było pod wpływem alkoholu, z czego 48 osób zatrzymano w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Prudniku otrzymał w 2010r 44 niebieskie karty z Komendy Powiatowej Policji. Ośrodek Pomocy Społecznej w Prudniku w 2010r nie założył ani jednej Niebieskiej Karty. Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej udzielił wsparcia i pomocy finansowej 5 rodzinom dotkniętym przemocą. Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubrzy w 2010r przeprowadził 8 interwencji w 6 rodzinach, założono 2 Niebieskie Karty, udzielono pomocy finansowej i rzeczowej 2 rodzinom. Ośrodek Pomocy Społecznej w Głogówku nie udostępnił

---

⁶ „Raport o przemocy w rodzinie w województwie opolskim”, Wojewoda Opolski, Opole 6 września 2010r

danych statystycznych, oraz nie wyraził chęci uczestnictwa w zespole ds. opracowania niniejszego projektu.

W 2010r do Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej po pomoc w wyniku doświadczania przemocy w rodzinie zgłosiło się 459 osób z łącznie 372 rodzin, z tego nowych 295 osób. Z tej grupy przemoc stosowaną przez partnera/rkę doświadczyło 241 osób, a 131 od doświadczyło przemocy w rodzinie od innych członków rodziny. U 68 osób jako współistniejące zdiagnozowane zostały problemy własne (35 osób) lub członka rodziny (26 osób) z alkoholem, u 29 osób współwystępowały problemy z narkotykami. Łącznie pomocy udzielono 1698 razy, w tym 1449 razy kobietom, oraz 249 razy mężczyznom.

Do Punktów Konsultacyjnych prowadzonych przez Stowarzyszenie Aktywnej Pomocy Rodzinie Alternatywa S.A.P.R.A. po pomoc zgłosiło się osób 18 osób, które doświadczały przemocy w rodzinie, w tym 11 mężczyzn i 6 kobiet.

Na podstawie zapytań dotyczących zauważonych przez szkoły zjawisk przemocy w rodzinach uzyskano następujące dane:

w 2 szkołach podstawowych stwierdzono przemoc w stosunku do:

- 10 uczniów w tym 3 dziewcząt i 7 chłopców (wobec tych osób stosowana był przemoc psychiczna i w 3 przypadkach fizyczna)

- 2 uczniów w tym chłopiec i dziewczynka w wieku 12 lat

Z dwóch funkcjonujących na terenie miasta Prudnik gimnazjów pozyskano dane dotyczące przemocy w stosunku do:

- 4 uczniów w tym przemoc fizyczna w stosunku do 1 dziewczynki w wieku 15 lat, przemocy psychicznej w stosunku do 2 uczniów – chłopców w wieku 13 lat, dziewczynki w wieku 15 lat.

- w 4 rodzinach w stosunku do 6 dzieci, w tym 5 chłopców w wieku 13-15 lat i 1 dziewczynki w wieku 16 lat.

- 5 uczniów w tym 3 dziewczynek w wieku 12 i 15 lat oraz w stosunku do 2 chłopców w wieku 15 lat.

Objawów przemocy nie potwierdzono w placówkach przedszkolnych. Ze szkół średnich na terenie Prudnika otrzymano informację o 1 przypadku przemocy psychicznej wobec uczennicy w wieku 19 lat.

Ogólnie przemoc stwierdzono lub zauważono w 28 przypadkach z czego 12 przypadków dotyczy chłopców, a 16 dziewcząt. Potwierdzono jeden przypadek molestowania seksualnego.

Diagnoza stanu istniejącego pozwala na zdefiniowanie następujących wniosków:

- 1) W większości placówek oświatowych Powiatu Prudnickiego istnieje system reagowania na objawy przemocy w rodzinie, w związku z powyższym należałoby uszczelnić system współpracy pomiędzy placówkami oświatowymi a instytucjami pomocowymi w celu współpracy na rzecz pomocy dzieciom krzywdzonym
- 2) Program „Niebieska Karta” jest narzędziem pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, stanowiącym płaszczyznę współpracy pomiędzy Policją, a instytucjami pomocy społecznej, nie mniej bez dalszych działań na rzecz wsparcia i pomocy psychologicznej rodzinom jest mechanizmem nie wystarczającym do prewencji przemocy
- 3) Stan oferowanej pomocy na terenie Powiatu Prudnickiego jest nie wystarczający w stosunku do potrzeb. Na terenie Powiatu Prudnickiego brakuje miejsca natychmiastowego schronienia dla osób doświadczających przemocy domowej,

w związku z powyższym należy poszerzyć ofertę pomocy osobom doznającym przemocy o działania Ośrodka Wsparcia

- 4) Instytucje i organizacje realizujące programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, powinny tworzyć system monitorowania zachowania związanego z przemocą u osób uczestniczących w programie, w trakcie trwania programu i do 3 lat po jego zakończeniu oraz współpracować z instytucjami i organizacjami prowadzącymi programy przeciwdziałania przemocy i pomagania ofiarom przemocy w rodzinie. Należy wzmocnić monitoring sytuacji rodzin, w których istnieje potencjalne zagrożenie wystąpienia przemocy
- 5) Jedynie współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa pozwala na kompleksową pomoc rodzinie uwięzionej w przemoc i na zatrzymanie przemocy wobec czego lokalny system przeciwdziałania przemocy winien stanowić szeroko rozumianą koalicję wszystkich zainteresowanych osób i instytucji na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- 6) Pomimo licznych kampanii społecznych, wydania i opublikowania Powiatowego informatora dotyczącego oferty pomocy w Powiecie Prudnickim stale obserwowana jest niska świadomość społeczna na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby poszkodowane, stąd należy rozpowszechnić informacje na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby uwięzione w przemoc na terenie Powiatu Prudnickiego

III. Cele programu:

1. Poszerzenie wiedzy na temat rozmiarów przemocy w rodzinie
2. Podniesienie poziomu wrażliwości społecznej na zjawisko przemocy w rodzinie
3. Stworzenie organizacyjnych i kadrowych warunków do udzielania profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
4. Pogłębianie wiedzy i doskonalenie umiejętności pracowników z instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy i pomaganiem w sytuacji jej wystąpienia
5. Rozwój działań wspierających - Strategii terapeutycznych
6. Rozwój strategii interwencyjnych kierowanych do sprawców przemocy w rodzinie oraz rozwój działań korekcyjno – edukacyjnych skierowanych do sprawców przemocy w rodzinie - strategii ukierunkowane na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie

IV. Zadania:

1. Zbieranie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze Powiatu Prudnickiego, dotyczących:
  - skali zjawiska w podziale na kategorie ofiar
  - identyfikacji ofiar
  - identyfikacji sprawców
2. Badanie istniejącej infrastruktury instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie.

3. Badanie potrzeb szkoleniowych dla pracowników „pierwszego kontaktu”.
4. Podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie.
5. Przeprowadzenie kampanii społecznych, które:
  - obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie
  - nazywają wprost ogólnie akceptowane krzywdzące zachowania silniejszych członków rodziny
  - propagują skuteczne sposoby powstrzymywania przemocy
6. Ograniczenie przemocy pokazywanej w mediach - zachęcanie mediów do rezygnacji z programów dla dzieci, w których zawarta jest przemoc.
7. Upowszechnianie tematyki związanej ze specyfiką zjawiska przemocy poprzez opracowywanie i kolportowanie ulotek, plakatów, broszur oraz zamieszczenie informacji i artykułów w lokalnych środkach masowego przekazu.
8. Upowszechnianie informacji na temat dostępnych w powiecie i poza nim form pomocy dla ofiar przemocy i formach korekcyjno - edukacyjnych dla sprawców przemocy
9. Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez realizację programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych
10. Organizowanie spotkań informacyjnych obejmujących tematykę: przemocy w rodzinie, przeciwdziałania przemocy (profilaktyka), dostępnych form pomocy i sposobów reagowania w sytuacji jej występowania.
11. Rozwój sieci instytucji wspierających ofiary przemocy w rodzinie:
  - Punktów Konsultacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie
  - Ośrodków Wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie
  - Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej
12. Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób dotkniętych przemocą w rodzinie
13. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie
14. Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
15. Praca specjalistów w zakresie diagnozy i pomocy psychologicznej, prawnej i terapeutycznej
16. Udostępnienie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie
17. Udział osób zajmujących się problemami przemocy w rodzinie w szkoleniach i warsztatach pogłębiających wiedzę z zakresu przemocy i doskonalących umiejętności pracy z osobami uwikłanymi w przemoc.
18. Organizowanie wspólnych szkoleń dla przedstawicieli pracowników z różnych instytucji mogących mieć styczność ze zjawiskiem przemocy i poprzez to ujednolicanie rozumienia problemów z nią związanych -organizowanie wspólnych spotkań przedstawicieli z różnych instytucji i organizacji w celu poznania: wzajemnych kompetencji, usprawniania systemu przepływu informacji i wymiany doświadczeń.

19. Wzmocnienie ochrony ofiar przemocy w rodzinie przez:

- opracowywanie i realizację programów ochrony ofiar przemocy z udziałem Policji, prokuratury, kuratorów sądowych
- opracowywanie i realizacja programów terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie
- zabezpieczenie odpowiednich warunków do przesłuchań dzieci (niebieskie pokoje) oraz dorosłych ofiar przemocy w rodzinie

20. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia:

- dostępność form samopomocy związanej z doznawaniem przemocy
- działalność informacyjna
- współpraca z instytucjami i organizacjami w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- monitoring i ewaluacja działalności
- superwizja
- dostępność pomocy prawnej w formie konsultacji
- zaspokojenie doraźnych potrzeb socjalno – bytowych (żywność, ubranie, schronienie)
- dostępność świadczeń psychologicznych – psychoedukacji w zakresie przemocy
- udzielenie natychmiastowego wsparcia o charakterze psychologicznym
- dostępność świadczeń psychologicznych – poradnictwa i wsparcia
- kontakt telefoniczny z placówką w wybrane dni tygodnia
- kontakt osobisty z placówką w wybrane dni tygodnia
- zorganizowanie schronienia osobom/rodzinom zagrożonym przemocą

21. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej:

- natychmiastowe zapewnienie schronienia osobom/rodzinom zagrożonym przemocą
- zorganizowanie schronienia osobom/rodzinom zagrożonym przemocą
- całodobowy kontakt telefoniczny lub elektroniczny z placówką
- kontakt telefoniczny z placówką w wybrane dni tygodnia
- kontakt osobisty z placówką w wybrane dni tygodnia
- podejmowanie działań pomocowych w środowisku osób zagrożonych przemocą (poza placówką)
- udzielenie natychmiastowego wsparcia o charakterze psychologicznym
- dostępność świadczeń psychologicznych – poradnictwa i wsparcia
- dostępność świadczeń psychologicznych – psychoterapii i terapii
- dostępność świadczeń psychologicznych – psychoedukacji w zakresie przemocy
- dostępność świadczeń medycznych – specjalistycznych (np. porad psychiatrycznych, ginekologicznych)
- zaspokojenie doraźnych potrzeb socjalno – bytowych (żywność, ubranie, schronienie)
- dostępność pomocy prawnej w formie konsultacji
- dostępność pomocy prawnej w formie przedstawiciela prawnego
- dostępność pomocy prawnej w formie obecności osoby zaufania publicznego,
- działalność informacyjna
- współpraca z instytucjami i organizacjami w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- monitoring i ewaluacja działalności

- superwizja

22. Udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie
23. Izolowanie sprawców od ofiar na podstawie odrębnych przepisów
24. Stosowanie procedury „Niebieskich Kart”
25. Opracowanie i wdrożenie do realizacji programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie

W ramach przyjętych celów ustalony został szczegółowy zakres zadań do realizacji przez podmioty realizujące Program oraz termin realizacji tych zadań.

V. Realizatorzy

Art. 6. znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazuje że zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.)[2] lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1234, z późn. zm.)[3], chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

Ustawowo do realizacji zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie zobligowani są: sąd, prokuratura, policja, starostwa powiatowe, gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, placówki oświaty i ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, placówki ochrony zdrowia. Organy administracji samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Organy administracji samorządowej mogą zlecać realizację zadań określonych w ustawie w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej albo w ustawie z dnia 24 marca 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie

W realizacji Programu uczestniczą:

- Sąd Rejonowy w Prudniku,
- Prokuratura Rejonowa w Prudniku,
- Komenda Powiatowa Policji w Prudniku,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Prudniku,
- Starostwo Powiatowe w Prudniku,
- Wydział Oświaty i Zdrowia,

- Referat Zarządzania Kryzysowego,
  - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
  - Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna ,
  - Gmina Prudnik,
  - Gmina Biała,
  - Gmina Lubrza,
  - Gmina Głogówek,
  - Ośrodek Pomocy Społecznej w Prudniku,
  - Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej,
  - Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubrzy,
  - Gminne Zarządy Oświaty i Wychowania,
  - Stowarzyszenie Aktywnej Pomocy rodzinie Alternatywa –S.A.P.R.A,
  - Placówki ochrony zdrowia
- NZOZ MED-EWA
- NZOZ OPTIMA MEDYCYNA SA

Lista realizatorów jest otwarta i może być wzbogacona o nowych partnerów.

Niniejszy program został opracowany na podstawie danych przekazanych przez jednostki zajmujące się przede wszystkim pracą z drugim człowiekiem. Były to instytucje pomocy społecznej działające w Prudniku i na terenie powiatu, placówki oświatowe, instytucje zajmujące się bezpieczeństwem i porządkiem publicznym.

Program ma służyć przede wszystkim poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy i ochronie rodzin zagrożonych przemocą poprzez tworzenie interdyscyplinarnej strategii działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań w tym zakresie, działające na poziomie powiatu.

Założenia programowe odwołują się do systemowości (rozwój spójnego i wielopoziomowego system przeciwdziałania przemocy opartego na wyspecjalizowanych zasobach instytucjonalnych i ludzkich, pomiędzy którymi istnieje relacja współpracy), interdyscyplinarności (działania planowane i wdrażane przez różnych specjalistów reprezentujących różnorodne instytucje i organizacje), kompleksowości (rozpatrywanie przemocy jako zjawiska złożonego w płaszczyźnie prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej) oraz efektywności (podejmowanie działań

na podstawie diagnozy problemu na drodze ulepszania współpracy instytucjonalnej w celu poszukiwania skutecznych rozwiązań).

VI. Monitoring i ewaluacja

1. Realizacja celów operacyjnych powierzona będzie instytucjom i profesjonalistom działającym w obszarze zjawiska przemocy.
2. Monitorowanie i ewaluacja Programu będzie procesem systematycznego zbierania informacji o efektach wdrażanych zadań. Corocznie dokonana zostanie analiza jakościowa i ilościowa realizacji Programu. Zadaniem ewaluacji będzie zbadanie czy cele programu zostały osiągnięte. Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość własną Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Prudniku oraz o sprawozdawczość pozyskaną z instytucji, służb i organizacji współpracujących ze Starostwem Powiatowym w Prudniku. Na podstawie dokonanej ewaluacji Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Prudniku przekaze Zarządowi Powiatu, do końca pierwszego kwartału kolejnego roku, pisemne wnioski z realizacji, w tym wnioski dotyczące zapisów w programie na następne lata.
3. Program jest dokumentem otwartym i może być wzbogacony o nowe treści.

Systematyczna realizacja zadań Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie będzie wyrazem poczucia odpowiedzialności, wyrazem sprzeciwu wobec wszelkich form przemocy ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzenia dzieci. Mamy nadzieję, że Program będzie stanowił cenne wsparcie w realizacji codziennych przedsięwzięć zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy na terenie Powiatu Prudnickiego.

LP.	CEL SZCZEGÓŁOWY	ZADANIA DO REALIZACJI	TERMIN REALIZACJI	REALIZATOR
1.	Poszerzenie wiedzy na temat rozmiarów przemocy w rodzinie	1. Zbieranie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze Powiatu prudnickiego, dotyczących: <ul style="list-style-type: none"> - skali zjawiska w podziale na kategorie ofiar - identyfikacji ofiar - identyfikacji sprawców 2. Badanie istniejącej infrastruktury instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie. 3. Badanie potrzeb szkoleniowych dla pracowników „pierwszego kontaktu”.	2011-2015	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej Referat Zarządzania Kryzysowego Komenda Powiatowa Policji Samorządy Gminne w ramach swoich ustawowych uprawnień Organizacje pozarządowe
2.	Podniesienie poziomu wrażliwości społecznej na zjawisko przemocy w rodzinie	1. Podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie. 2. Przeprowadzenie kampanii społecznych, które: <ul style="list-style-type: none"> - obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie - nazywają wprost ogólnie akceptowane krzywdzące zachowania silniejszych członków rodziny - propagują skuteczne sposoby powstrzymywania przemocy 3. Ograniczenie przemocy pokazywanej w mediach - zachęcanie mediów do rezygnacji z programów dla dzieci, w których zawarta jest przemoc. 4. Upowszechnianie tematyki związanej ze specyfiką zjawiska przemocy poprzez opracowywanie i kolportowanie ulotek, plakatów, broszur oraz zamieszczenie informacji i artykułów w lokalnych środkach masowego przekazu. 5. Upowszechnianie informacji na temat dostępnych w powiecie i poza nim form pomocy dla ofiar przemocy i formach korekcyjno - edukacyjnych dla	2011-2015	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna Komenda Powiatowa Policji Wydział Oświaty i Zdrowia Referat Zarządzania Kryzysowego

		<p> sprawców przemocy.</p> <p>6. Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez realizację programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych.</p> <p>7. Organizowanie spotkań informacyjnych obejmujących tematykę: przemocy w rodzinie, przeciwdziałania przemocy (profilaktyka), dostępnych form pomocy i sposobów reagowania w sytuacji jej występowania.</p>		<p>Powiatowa Stacja Sanitarno Epidemiologiczna w ramach profilaktyki uzależnień</p> <p>Placówki Zdrowia – podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej</p> <p>Gminne Zarządy Oświaty i Wychowania</p> <p>Ośrodki Pomocy Społecznej</p> <p>Dyrektorzy Szkół</p> <p>Pedagodzy</p> <p>Samorządy Gminne w ramach swoich ustawowych uprawnień</p>
3.	Stworzenie organizacyjnych i kadrowych warunków do udzielania profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie	<p>1. Rozwój sieci instytucji wspierających ofiary przemocy w rodzinie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - punktów konsultacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie - ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie - powiatowego ośrodka interwencji kryzysowej <p>2. Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób dotkniętych przemocą w rodzinie.</p> <p>3. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.</p> <p>4. Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>	2011-2015	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</p> <p>Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej</p> <p>Referat Zarządzania Kryzysowego</p> <p>Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna</p>

		<p>5. Praca specjalistów w zakresie diagnozy i pomocy psychologicznej, prawnej i terapeutycznej.</p> <p>6. Udostępnienie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie.</p>		<p>Komenda Powiatowa Policji</p> <p>Samorządy Gminne w ramach swoich ustawowych uprawnień</p> <p>Organizacje Pozarządowe</p> <p>Dyrektorzy Szkół</p> <p>Pedagodzy</p>
4.	<p>Pogłębianie wiedzy i doskonalenie umiejętności pracowników z instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy i pomaganiem w sytuacji jej wystąpienia</p>	<p>1. Udział osób zajmujących się problemami przemocy w rodzinie w szkoleniach i warsztatach pogłębiających wiedzę z zakresu przemocy i doskonalących umiejętności pracy z osobami uwikłanymi w przemoc.</p> <p>2. Organizowanie wspólnych szkoleń dla przedstawicieli pracowników z różnych instytucji mogących mieć styczność ze zjawiskiem przemocy i poprzez to ujednolicanie rozumienia problemów z nią związanych -organizowanie wspólnych spotkań przedstawicieli pracowników z różnych instytucji i organizacji w celu poznania: wzajemnych kompetencji, usprawniania sytemu przepływu informacji i wymiany doświadczeń.</p>	2011-2015	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</p> <p>Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej</p> <p>Komenda Powiatowa Policji</p> <p>Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna</p> <p>Ośrodki Pomocy Społecznej</p> <p>Sąd Rejonowy w ramach swoich ustawowych uprawnień</p> <p>Samorządy Gminne w ramach swoich ustawowych uprawnień</p>

				<p>Organizacje Pozarządowe</p> <p>Dyrektorzy Szkół</p> <p>Pedagodzy</p> <p>Placówki Zdrowia – podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej</p> <p>Powiatowa Stacja Sanitarno Epidemiologiczna w ramach profilaktyki uzależnień</p>
5.	Rozwój działań wspierających - strategii terapeutycznych	<p>1. Wzmocnienie ochrony ofiar przemocy w rodzinie przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opracowywanie i realizację programów ochrony ofiar przemocy z udziałem Policji, prokuratury, kuratorów sądowych - opracowywanie i realizacja programów terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie - zabezpieczenie odpowiednich warunków do przesłuchań dzieci (niebieskie pokoje) oraz w miarę możliwości dorosłych – ofiar przemocy w rodzinie <p>2. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostępność form samopomocy związanej z doznawaniem przemocy - działalność informacyjna - współpraca z instytucjami i organizacjami w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie - monitoring i ewaluacja działalność - Superwizja - dostępność pomocy prawnej w formie konsultacji - zaspokojenie doraźnych potrzeb socjalno – bytowych (żywność, ubranie, schronienie) 	2011-2015	<p>Starostwo Powiatowe</p> <p>Sąd Rejonowy w ramach swoich ustawowych uprawnień</p> <p>Prokuratura Rejonowa</p> <p>Komenda Powiatowa Policji</p> <p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</p> <p>Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej</p> <p>Poradnia Psychologiczno -</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - dostępność świadczeń psychologicznych – psychoedukacji w zakresie przemocy - udzielenie natychmiastowego wsparcia o charakterze psychologicznym - dostępność świadczeń psychologicznych – poradnictwa i wsparcia - kontakt telefoniczny z placówką w wybrane dni tygodnia - kontakt osobisty z placówką w wybrane dni tygodnia - zorganizowanie schronienia osobom/rodzinom zagrożonym przemocą - dostępność pomocy prawnej w formie przedstawiciela prawnego - dostępność pomocy prawnej w formie obecności osoby zaufania publicznego, towarzyszenie w procedurach prawnych <p>3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - natychmiastowe zapewnienie schronienia osobom/rodzinom zagrożonym przemocą - zorganizowanie schronienia osobom/rodzinom zagrożonym przemocą - całodobowy kontakt telefoniczny lub elektroniczny z placówką - kontakt telefoniczny z placówką w wybrane dni tygodnia - kontakt osobisty z placówką w wybrane dni tygodnia - podejmowanie działań pomocowych w środowisku osób zagrożonych przemocą (poza placówką) - udzielenie natychmiastowego wsparcia o charakterze psychologicznym - dostępność świadczeń psychologicznych – poradnictwa i wsparcia - dostępność świadczeń psychologicznych – psychoterapii i terapii - dostępność świadczeń psychologicznych – psychoedukacji w zakresie przemocy - dostępność świadczeń medycznych – specjalistycznych (np. porad psychiatrycznych, ginekologicznych) - zaspokojenie doraźnych potrzeb socjalno – bytowych (żywność, ubranie, schronienie) - dostępność pomocy prawnej w formie konsultacji - działalność informacyjna - współpraca z instytucjami i organizacjami w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie - monitoring i ewaluacja działalności - superwizja <p>4. Udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych i dotkniętych</p>		<p>Pedagogiczna</p> <p>Samorządy Gminne w ramach swoich ustawowych uprawnień</p> <p>Organizacje pozarządowe</p> <p>Ośrodki Pomocy Społecznej</p> <p>Placówki Zdrowia – podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej</p>
--	--	---	--	---

		przemocą w rodzinie.		
6.	Rozwój Strategii interwencyjnych kierowanych do sprawców przemocy w rodzinie oraz rozwój działań korekcyjno – edukacyjnych skierowanych do sprawców przemocy w rodzinie - Strategie ukierunkowane na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izolowanie sprawców od ofiar na podstawie odrębnych przepisów. 2. Stosowanie procedury „Niebieskich Kart”. 3. Opracowanie i wdrożenie do realizacji programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie. 	2011-2015	<p>Sądy w ramach swoich ustawowych uprawnień</p> <p>Prokuratura Rejonowa</p> <p>Komenda Powiatowa Policji</p> <p>Starostwo Powiatowe</p> <p>Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej</p> <p>Ośrodki Pomocy Społecznej</p> <p>Organizacje pozarządowe</p> <p>Placówki Zdrowia – podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej</p>